

Uptonje vreme prisustvujemo poplavi povećeg broja knjiga iz umetnosti što ih, uz retke izuzetke, ne odveć kritički, priređuju pojedini poslenici u kulturi. Tome treba dodati i neke monografije koje to zadovoljstvo omogućuju sebi poznatiji ali i manje znani umetnici kako bi obezbedili bolju poziciju na tekućoj likovnoj sceni. Tvrdnju da je kod nas sve u znaku paradoksa najbolje ilustruje pojava (tek sada u isti mah) dve knjige o Petru Lubardi.

Konačno, ovih dana je, u izdanju francuske izdavačke kuće L'age d'Homme, izašla knjiga o našem poznatom koliko priznatom slikaru Petru Omčikusu. Naslovljena je jednostavno OMČIKUS. Za manje upućene treba kazati da on već dugo godina, tačnije, od 1952, boravi u Parizu. Sa svojom zemljom održava žive veze. Povremeno se vraća i kod nas rado izlaže. Predstavljanje knjige, obavljeno u francuskom Centru za kulturu u Beogradu, prošlo je, što se medija tiče, gotovo neopaženo. Nije propraćeno u odgovarajućoj meri, pogotovo spram fenomena njegove ličnosti. Taj propust učinjen jednom od naših najvećih slikara današnjice, u izvesnoj meri je ublažila sjajna organizacija francuskog Centra za kulturu, onda, za tu prigodu, upriličena izložba delom poznatih, manje znanih i novih radova te i prisustvo brojnih ljubitelja njegova slikarstva, koji su bili na promociji.

O Petru su pisali istoričari umetnosti, teoretičari, likovni kritičari ali su isto tako zanimljivi prilozima nastali iz pera književnika i pesnika koji su ga tumačili na svoj, dabome, nešto drugačiji način. To govori koliko je složena i slojevita njegova stvaralačka priroda. Ipak, redak je primer da slikar piše o slikaru. Za to se ovom prilikom potrudio Milija Belić. On se na osoben način dotakao ličnosti Petra Omčikusa. U traganju za nedohvatnim, teško dokučivim rasponima duha ovog umetnika, nastojao je i, dabome, uspeo, da sa tog stanovišta pronikne u tajnovite nivoe njegove stvaralačke prirode.

O Omčikusu je dosta toga kazano. Uprkos tome, ova knjiga

dolazi kao svež vazduh, jer u tom pogledu donosi mnoge novine. Zapravo, otkriva brojne nepoznanice dragocene za buduća proučavanja. Povest o sebi i svom delovanju, umetnik je svom sabesedniku saopštavao kroz formu dijaloga ili neobaveznih razgovora koje su vodili. Konceptcija knjige je slobodna, uspostavljena je na ravni spontanijih refleksija pogotovo kada su u pitanju odgovori koje je Petar davao. Tim putem je očuvana svežina, neposrednost kazivanja ali i stil izlaganja primeren njegovoj osetljivosti.

Belić je iz prve ruke beležio uobičajena i ona pomalo nesvakidašnja događanja što su se odvijala na uzlaznoj putanji ovog slikara. Naslućuje se da u tome bilo raznih, nimalo lakih iskušenja koja je morao da prevazilazi. Ipak, kod iščitavanja knjige stalno se provlači čvrsta opredeljenost i potpuna predanost pozivu kojem se posvetio.

Njegovo istrajno delovanje na slikarskom polju, dugo gotovo pet i pol decenija, potvrđuje opus velikog broja dela, jedinstvenog stilskog rukopisa uz to nespornih vrednosnih domašaja. Naspram poteškoća i znatnih odricanja, kojima je morao da se povinuje, ostaje uverenje da je Omčikus bio rešen da ostane veran svom stvaralačkom porivu i, dabome, misiji umetnika u skladu vlastitih načela koja je sledio od kojih nije odstupio do najnovijih dana. Čak i onda kada je ostajao malo po strani, kada su ga nepravedno znali zaobići pa i tada kada su ga manje vredni slikari naizgled prevazilazili u popularnosti ili dostignutim vrednostima na tržištu likovnih dela.

Kao retko ko ostao je dosledan svom unutarnjem imperativu. To je činio po cenu materijalne uskraćenosti. S toga nije neobično što je izbegao da se povinuje promenljivoj modi koja u umetnosti zna da bude nemilosrdna, često pogubna, na šta upućuju mnogi primeri iz bliže pa i dalje istorije umetnosti.

Jednom rečju, ova knjiga na videlo iznosi malo drukčiju predstavu o Petru Omčikusu. Uneti su mnogi podaci, na prvi pogled možda ne previše značajni ali veoma dragoceni za razumevanje njegove stvaralačke pojave. Štivo je izdvojeno na poglavlja koja se dotiču bitnih odlika njegovog delanja. Razvrstano je po tematskim oblastima i to hronološkim redom.

Time su pokriveni ključni segmenti Omčikusovog trajanja na razmeđu domaće pa i evropske pozornice slikarstva. Obuhvaćeno je razdoblje od rodnog Sušaka preko umetničkih početaka u Beogradu, nastavljenih preko Zadarske odiseje do odlaska u Pariz u kome je našao neku vrstu stvaralačke oaze. U međuvremenu se vraćao Beogradu i u njemu rado izlagao. Knjiga je sjajno dizajnirana. Primereno je ilustrovana nekim od najboljih radova koje je naslikao. Grafike i crno-bele repro-

dukcije raspoređene su kroz tekst po temama. Unet je povećí broj priloga počev od onih najranijeg datuma, sada već retkih dela te radova koji pokrivaju gotovo sve aspekte njegova slikarstva. Makar i na ovaj način dat je uvid u celinu njegovog stvaralačkog toka. Knjiga o Petru Omčikusu predstavlja lep primer kako se ličnosti umetnika, ovim putem, može pristupiti sadržajno a njegovo ostvarenje pouzdano tumačiti.